

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК, 31. ОКТОБРА 1902.

ПОЗОРИШТЕ

ГОД. XXVII.

БРОЈ 26

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Издаван за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут за по табака. — Стоји за Нови Сад 80 п. а на страну 1. кр. 20 п. месечно. —

ПОЗОРИШНЕ ПРОБЕ У ПАРИЗУ.

Лебаржи је данданас без сумње пајзанимљивији глумац Француске Комедије. Почеко је као љубавник, а данас је, штоно кажу, приказивач карактерних улога. Рад је да игра Мефиста и стари ће ђаво у његову приказу за цело постстати са свим нова занимљива појава. Лебаржи не само да је један од првих глумаца у Француској, него је он и најелегантнији човек у Паризу. Као што у својој спољашњој појави износи најрафинију отменост моде, тако му је и игра утеџајна и значајна по дискретном нијапсовању и по мирној отмености крета и погледа. Све велике гесте, сву шарену колористику уобичајенога приказивања презире Лебаржи.

Кад му је пре неколико недеља неки Бечлија причао о бечким позоришним пробама, веома се зачудио. „Шта?!“ — рече. „Девет до десет проба на комад?! Та то неможе бити, то се не да замислити! Та ја тек после двадесете пробе почињем право да схваћам, шта песник управо хоће. Па онда ми сваки пут треба још десет до двадесет проба, да израдим улогу. А ја сам баш један од највреднијих и најбржих радника. Кад је мој колега Муне-Сили играо Ришченова „Мученика“, требало му је осамдесет проба, док се могао комад играти. Кад у једној сезони играм две улоге, то је већ необично много. Свака је нова улога нов човек, кога глумац заодева. Ја не могу тако лахко да променим своју кожу. Дивим се глумцима, који су кадри у једној сезони играти сплесију нових улога. Ти мора да су са свим друкчији него ја; мора да имају са свим друкчију памтиљу; мора да су одарени са свим друкчијим вештинама технике“.

У Паризу се и песник и глумац и управитељ тек на пробама почињу да разазнају. Ту се тек комад доврши и дотера, ту тек глумац сазна, кога и шта ваља да прикаже. Лебаржи-ов случај је типичан. До петнаесте, двадесете пробе сви су готово карактери још несигурни, овлаш похватани, често и са свим погрешно схваћени. После двадесете пробе почиње тек прави посао, да се карактер разради. Онда тек глумац зна своју улогу тачно, тако, да није спао виште на шапталу. Париски управитељи вели: „Оно, што је психолошки, дакле карактеристично на овом или оном карактеру, може човек похватати тек онда, кад му реч не прави виште тешкоће, кад сву улогу до најмање ставке има у власти“.

Пробе почињу у један сахат после по дне. О феријама се употреби и вече. Проба се од 1 до 6 сахата, мало се прекине, једно подруг сахата, па се онда настави од пола осам даље до 1 или пола два сахата ноћу. Таквих проба буде преко четрдесет. Ту се онда пази само на текст. Како ће ко стати, то се удесило већ на првим пробама и то се после не мења. Али реч, темпо, нагласак, упадање — на то сад пазе сви. Па кад се тако све претресе, до најмањих ситница, за час се појаве недостаци и погрешке у делу. Виде се скокови, пукотине, недостатна или погрешна мотивација и све што не ваља. Кад се сврши чин, пројури управитељ преко позорнице, па хајд' у канцеларију. За њим писац и управитељ. Брзо се запале цигарете па онда почне критика.

— Драги господине, — вели управитељ писцу, — морате увидети, да се тај

призор не може извести тако, као што је написан. Ту сте нешто испустили, а то се мора уплати.

Писац протестује. У таквим случајевима протестује писац увек. Дође до крупних речи. Управитељ зазвони. „Молим вас, дозвовите ми господина А. и госпођицу Б.“ Ево њих. „Тако! Сад нам овде још једаред одиграјте последњи одељак четвртог призора. Дакле дед: други чин, четврти призор, од онога ме та: Али ја велим...“ Наравно и управитељ и редитељ имају текст у власти као и глумци. Крај тога призора одигра се у уском кабинету управитељеву, па онда се управитељ тријумфујући обрне писцу: „Шта велите сад? Видите ли сај пукотину? Њу морате испунити. Дакле молим, седите амо; ми ћемо на позорници прећи цео чин још једаред; дотле ви пишите.“ Тако прерађује писац све корак по корак, призор по призор своје дело. Ту се један призор скраћује, онде се проширује; ту фали једна појента, а онде опет једна појента очепила другу; овде се мора прећи, па се оба окрајка морају логично закрпiti. Што се сад написајо, одмах се прецише, подели на улоге па се одмах проба. Не буде ли добро, одбаци се, па се покуша што ново. На ту методу рада у контакту са живом позорницом навикнут је француски писац. С тога његова техника и има толико ефекта на позорници. Оно, што је најбоље, научи се само при пробама, у непрестано поновљеном покушају, да се написано одмах претвори у живот.

Пробе напредују лагано. Шест до седам сараката употребе се на један чин, а једнако се још удешава темпо — не само темпо целог дела, него темпо сваке сцене, сваке тираде, готово с манометром у руци. Уз то не престају дискусије и дебате о свим делима и речима драмских карактера, које леже међу речима на позорници и делима на позорници те их логично морају надопунити. „Што се забива међу чиновима, мора апсолутно јасно бити и песнику, и глумцу, и публици. Ту не сме бити скокова, не сме бити пукотинâ.“ То је начело француских управитеља и редитеља.

Има још осам дана до представе, већ

је тридесетпета проба, па сад тек почињу пробе за компарзерију. Ту се сад опажа осетна оскудица француске позорнице. У ње нема школованих, организованих статиста. Статисте (ваљани војници, ћаци; мали јуди с непознатим позивом и занимањем) за сваки се комад ангажују и дресирају. Дресура је у различним позориштима различна.

На последњим пробама — на осам дана пред представу сви већ играју у костимима — пређе се цео комад. Управитељ и писац позову неколико искусних пријатеља Критике међу чиновима у управитељеву кабинету постају све узбуђеније. Уз дебату о речи и темпу, долазе сад дискусије о костимима, о хармонији тоалете и т. д. Код четрдесете пробе изјављују сви учесници, да цела ствар не иде никако. Сви су уморни и већ им је додијао посао.

Ево већ — генералне пробе! Кућа је пунана позваних гостију. Критичари, признати књижевници сачињавају језгру публике. Публика самих колега — строжија се публика не да замислити.

— Ја имам поуздан знак, — вели управитељ писцу, — да ли се комад допада или не допада. Ако су међу чиновима ходници око позорнице и глумачке гардеробе пуне, онда је добро. Не дође ли нико на позорницу, комад ће пропасти.

Ово је од свију француских позорничких обичаја најчуднији обичај. Међу чиновима појуре сви, који се врзе око позоришта, на сцену и у глумачке гардеробе. Једва се човек може маћи у тим уским ходницима, тако су пуни. Господа у фраку, женске у најновијим тоалетама. Ах, славни критичар А! Господин Б. из Академије! Велики романсеје В! Госпођа ***, која... та знате већ! И тако даље и тако даље врви туда елегантна руља. По гардеробама смеј и ћеретање! Ниске те собице лепо су и кокетно на-мештене. Тешки ќилимови покривају патос, лепе слике висе по зидовима, по кутовима цвеће, овде онде по која лепа трака, свуд занимљиве и красне стварчице. Мадама се пресвлачи за шпанским зидом. Посетиоци седе у удобним наслоњачама или се гурају по уском простору, а преко шпанског зида

прелеће разговор. У мушким гардеробама још је већи жагор. Пишчеви познаници долазе и јављају о расположењу у гледалишту и честитaju му, ако имају па то прилике. Онда се најдared кроз гомилу стане гурати човек са великим звонцетом, па ће тек: „На позорницу! Почиње други чин!“ Посетилаца нестане, женске по гардеробама доврше брзо своје тоалете, управитељ баци своју последњу цигарету. Може се наставити.

Међу генералном пробом и премијером још се једаред узме у руке пила и пож Овај је призор заморан — на поље дакле с њим! Овде је ефекат био сувише слаб — треба га појачати. Комад се може тек про-

ценити, кад му се види утепај на пуну кућу. Генерална проба дала је прилике тој оцени — њу ваља употребити. Сад тек, непосредно пред премијеру, одиста је комад готов и зрео.

Ево и представе! То ти је бој међу публиком и комадом, а тај је у целом свету једнак. Свуд је публика загонетно чудошице — пола дете, пола људождер; пола меценат, пола паша; пола вођан подапник пишчев, пола Цезар и тиранин: непојмљиви створ, састављен од доброте, приступачности, захвалности и од неповерења, ћуди, свих темперамената; једном речи: пола ђаво, који уме да се руга и да осуди, пола саг, који дели срећу и славу.

ШЕСТА ЗАНОВЕСТ.

Драма у 4 чина.

Написао Лукијан Тривунов Бранковић.

(Свршетак).

ПРОМЕНА.

Шума. Кад се завеса дигне, на једном обorenом стаблу седе Сима и Прока.

Појава 1.

Сима и Прока.

Сима. (Уздахне) Е, мој Проко брате! Понекад човек ни сам не зна, како му долзи срећа. Куд се год окрене, шта год започне: срећа па срећа! Ја сам ти, брате, целог века кубурно, патио се рб сињи, па никад мирна живота! Е па шта ћу? (Уздахне). Ваљда је тако Богу воља, па хвала му и на том.

Прока. Сви ми, мој Симо, морамо се покорити божјој вољи. А најпосле још није све пропало! Боже мој, ако се људи и посваде, они се и помире. Па, добро, шта је то међу њима? Што се они довека свађају?

Сима. Е, шта је, шта је? Бог ће их свети знati шта је! Вели ми Андра, да је Станко, што но кажу, љубоморан.

Прока. На кога?

Сима. Та на оног адвоката Ненадовића. Ето, каже ми баш Андра, да се због њега на век гложе.

Прока. Па и они су онда криви. Зашто не уклоне из куће тог Ненадовића, или ако им је он баш отпао од срца, па не могу без њега да живе, онда ја, да сам на господина Станка месту, дочекао бих своју жену и дете па хайд' из куће — и мирна Бачка.

Сима. Како је да је, Проко брате, није добро. Кажем ти, јуче ми дошо Андра па рече: Симо, чуо сам, да су ти сина истерали из куће! Одем тамо, поручиши ми кроз слушче, да ме не пуштају унутра; да ја идем, да тражим свог сина куд знам.

Прока. Е, гле, чуда, м'лим те! А ја син ће седим пред кућицом, чистим своју пушку, кад ал' од једаред, као гром из ведра неба, створи се преда мном господин шумар. Ја му назовем Бога, а он одмахне руком и оде у собу. Дуго га нисам хтео бунити. У неко доба уђем у собу, а он ти, брате, блед коб крпа, срдит, узрујан, шета по соби оштро горе доле. Запитам га, да ли жељи, да му што скувам за вечеру и да ли мисли овде да преноћи, јер, као велим, знам, да је сутра код властелина Бајића велики лов, па мишићах, он ће зором преко, а ову ноћ ће да преноћи овде. Он ти тек само одсече: „Пусти ме на само! Иди лези, ја ћу

овде ноћити". Целу ти ноћ нисам тренуо! Лежим и чујем, хода, па хода! Целу ти је ноћ, брате, тај ходао, по соби. Кадгод тек на часак стане; лег'о је, рекох, хвља Богу! Јест, да, ал' он опет хода па хода. У сву зору изашао из себе, пушку у руке па ми само рече: „С Богом!"

Сима. Па куда је отишао?

Прок. Не знам. Овим је правцем кренуо. Сад јамо је, где је, не знам!

Сима. (Устане, исто тако и Прок) Хајде, Проко брате! Хајде, потражимо га! Ја га морам наћи. Куда ћемо?

Прок. Ја мислим, да ударимо овом стазом (показује руком на леву страну) тамо. Не далеко има мали брежуљак, па ћемо га мождја тамо наћи; он редовно тамо оде и проседи мало, јер у близини је и извор, дивна вода.

Сима. Пођимо, брате, пођимо! (Обоје оду лево у шуму).

Појава 2.

Станко.

(С десне стране излази Станко).

Станко. (Долази полако, замишљен. Стиже до стабла и седа. Уздахне). И тако се награђује верна љубав! Ја је из дна душе своје љубљах, а она? Постаде неверница, грешница. Ох! Отеше ми дете, избашише ме из куће. Зашто? (Ћипи). Сада се с њиме ваљда грли и љуби, слатко му се смешка. Ах! Платићете ви то мени, скупо ћете ми платити! (Из даљине чује се песма: „Сиви соко крила шире, хоће да полети“. Станко се тргне). Шта је то? Чујем ли добро? Тај глас, његов глас? Он овде? Иде преко у лов! Он?! Ха, ту си! (Песма све ближе иде). Он је, — Он!! (брзо зализи у дно позорнице, скрива се иза дрвета).

(Преко позорнице прелази полако Рајко, певућа а о рамену му виси пушка, Станко нишани и пукне. У том тренутку чује се глас Симин: „Не, Станко сине! Не!“ Рајко цикнене „Јао“ и пада на земљу мртвав). Ту си!! (Ступа ближе Рајку, спази га мртва, тргне се).

Појава 3.

Прећашњи и Сима.

Сима. (Долети с Проком) Станко! Сине! Ако Бога знаш, шта уради?! Јао сине, шта то уради??

(Завеса пада),

IV. ЧИН.

(Тамница. У прочељу врата; лево мали прозорчић, десно сто и столице. Кад се завеса дигне, код стола стоји Станко оборене главе. Судац држи спис те чита. Око судца више судија и Др. Бранић, мало даље, код врата тамничар).

Појава 1.

Судац, судије, тамничар, жандар, Ст-ник и Др. Бранић.

Судац. (Чита) „Коначно с разлога, што је дело почињено мучки, из заседе, то се оптужени Станко Станковић једногласно осуђује на смрт, гоја се има извршити начином, у закону установљеним, то јест стрељањем. (Савије спис). Вама је, Станко Станковићу, пресуда поновно у целости прочитана. Ваше жеље, у колико се исте не би косиле са законом, реците свом бранитељу г. одвештику Др. Бранићу. Напомињем још једино и то, да се у дворани овде налази већ и пречесењи гospодин протопоп Ђорђе Јеврић, који је одређен, да вам даде последњу душевну утеху. (Судцима) Господо! Ми смо свој јужности одговорили, а записник ћемо потписати горе у судници. (Судац, судци и жандари оду; на улазу остају два наоружана жандара).

Др. Бранић. (Ступа и лако ближе Станку). Ако што желите?

Станко. (Брзо). Шта је са помиловањем?

Др. Бранић (Слеже раменима) Учинио сам све — па —

Станко Дакле, ипак! Хвала вам! (Окрене му леђа и оде до прозора. Др. Бранић полако оде након кратке почивке).

Појава 2.

Прећашњи и протопоп.

Протопоп Станко сине! (Станко се тргне; осврне се).

Станко. Хвала!

Протопоп Синко! Ја сам духовник, ја —

Станко. (Пресече га) Молим Вас, немојте да ми досађујете! Желим, да останем сам!

Протопоп. Синко, духовна утеша —

Станко. Није ми од потребе! Рекох вам, да ме оставите. (Протопоп лагано оде — из даљине чује се глас звона). Дакле ипак! (Уздахне) Еј, тешко мени! Еј, мој добри оче! Веро, Љубо, еј, тешко вама! (Покрије очи рукама, плаче). Еј, моја Веро, зашто тако учини?

Зар је то тако морало да буде?! Еј, еј, тешко мени, тешко мени! Мора да буде! Свршио сам! Сутра! (Стресе се, дигаје са ју огрлицу). Страшно! Сутра, — Рајко! (Стресе се — одилази до жандара). Где је тамничар? (Жандар провири на врата, махне руком).

Појава 3.

Прећашњи и тамничар.

Тамничар. Шта је, Станковићу?

Станко. Где је свештеник?

Тамничар. Овде је! Желите л', да дође?

Станко. (Тихо) Јест! (Тамничар оде) (Посве тихо) Бог! (грозничаво) Бог!! (Звоно престаје) Стрепим!

Појава 4.

Станко и пропотоп.

(Протопоп улази у тамницу. Станко му нагло иде у сусрет).

Станко. Оче! Благи и добри духовниче! Опростите ми! Ви ми час пре понудисте духовну утеху, ја је одбих несретник! Опростите ми!

Протопоп. Од Бога ти било престо, синко! (Ступа ближе Станку).

Станко. Оче, хвала! Бог вас зато благословио! (Пољуби пропотопа у руку.) Моји су часи избројани. Не напуштајте ме, оче, ја се бојим, ја се страшно бојим!

Пропотоп. Не бој се, синко!

Станко. Не напуштајте ме, оче!

Пропотоп. Не бој се, пећу; остави ти овде.

Станко. (Брзо) Докле?

Пропотоп. (Збуњено). Докле? (Тиш) Докле?

Станко. Ах, оче, зашто није већ све свршено?! Не, не! Ја се не стрешим тога часа! И право је, нека се изврши нада мном правда на овоме свету! Заслужио сам! Не, не, не страшим се тога часа, али страшим се онога, што после долази! Страшна је и помисао.

Пропотоп. Само храбро, сине мој! Још има доволно времена, да се сасвим приправиш за онај свет! Та, синко, Бог је неизмерно добар и милостив!

Станко. Али мени, оче мој, мени несретноме неће бити милостив!

Пропотоп. Немој тако да говориш, сине. Не греши више! Надај се! Осим искреног кајања,

синко, грешник треба да верује и да се нада у милост Божју, јер без те наде пада човек у очајање. Удовољи, синко, својој хришћанској дужности.

Станко. (Брзо). Хоћу, хоћу! Шта вала да чиним?

Пропотоп. Ти си, сине, починио убиство. Убиство је тежак грех, грех забрањен и Божјим и јудским законом. Шеста заповест Божја гласи: „Не уби“! Првом убици, Кајину, рекао је Бог: „Крв брата твојега виче са земље к мени“. Тежина твога греха лежи у томе, што си врећао Бога, који је једини и врховни господар над животом и смрћу; учинио си највећу неправду ближњему своме, одузевши му највеће благо на свету, живот, који има право да ужива сваки створ Божји, и који му не можеш више повратити, нити му га ичим надокнадити. Нанео си највећу неправду и штету породици убијенога и онима, којима је он био хранитељ и старатељ. Најпосле учинио си и велику штету друштву, коме си насиљно одузео корисна члана. Покаж се!

Станко. Оче, молите се Богу за моју душу!

Пропотоп. Хоћу, синко! Заједно ћemo се молити, заједно!

Станко. Ја се, добри оче, кајем! Бог, милостиви Бог ми је сведок, да се кајем! Кајем се из дна своје грешне душе! Кајем се, што учиних, кајем се, али касно, касно је — прекасно! Ах, тешко мени и мојој души! Био сам сиромах момак, заволео сам свом силом своје љубави девојку, која је и мене исто тако искрено и сјајно љубила. Еј, моја добра Веро! Али Зорка! Бог јој судио те јој судио, она је крива свему злу. Она је, добри мој оче, то сад тек сећам и видим, она је из освете, што њену љубав одбих, мене завела, распирали је у мени огањ неосноване љубоморе, а ја — тешко мени! — заслепљен, разјарен, огорчен на себе, на цео свет, на све — ах! Мене одвојише од моје Вере, од мага мезимчета, мог Јубе; истераше ме, претераше из куће и ја — ја пограбих оружје — и (падне на колено) — Рајко! Рајко! Опости ми! Опости! (Плаче).

Пропотоп. Станко, сине! Буди спокојан. Бог милостиви види, да се ти кајеш. Буди храбар, сине! (Улази тамничар).

Појава 5.

(На врата улази тамничар, за њим Сима).

Пређашњи, тамничар и Сима.

Тамничар. Опростите, пречешњејши, овде је отац Станков, он жељи, да га види.

Сима. Станко! Моје несрећно дете, сине мој!

Станко. Оче! Опрости ми! (Загрле се).

Сима. Тешко мени! (Плаче) Тешко мени несрећном родитељу! (Тамничар одлази). Еј, сине мој, бедни мој сине, шта уради од себе и мене??

Станко. (Тихо) Опрости, оче!

Сима. Бог милостиви нека опрости и теби и мени; јер и ја сам, и ја, доста крив. Остао си малено сироче, кад ти је мати умрла. Ја се патих с тобом, не ожених се више, јер тебе одвише љубљах! Моја је кривња, што сам у својој превеликој љубави пуштао, да све увек само по твојој жељи и вољи буде. Еј, мој бедни сине, шта урадисмо, до чега дођосмо??

Протопоп. Тешите се, стари! Бог је добар и милостив. Оно, што ви учинисте, то беше у незнанју, ви и не слутисте зла.

Сима. Ах, ах! Камо среће, да све овако није било! Е, мој сине, бедно моје дете! Еј, јадни мој Станко!

Појава 6.

Пређашњи, Вера са Љубомиром.

Вера. Станко! Станко!

Љубомир. Бабајко! (Плаче).

Станко. Вero! Ђубо! Опости! Опости! Ја — јао. Шта је ово? Овде (хвата се за срце). Аах! — Ве—ра! (Сруши се мртав).

Протопоп. Брже по лечника. (Одлази до врата) Лечника!! Брже! (Враћа се натраг).

Вера. Станко! Мој бедни Станко! (Пада на колена поред њега). Зашто је све тако морало да буде?! Зашто ниси имао вере у твојој Вери, која те увек, непрекидно, искрено и верно љубљаше? (Плаче).

Сима. Станко! Сине мој! Несрећно дете моје!

Појава 7.

Пређашњи, лечник, судац, одветник и тамничар.

Лечник (Спусти се брзо над Станка, прегледи га. Дизе се). Свршено је!

Вера и Сима. Станко! Станко!

Љубомир. Бабајко! Мој бабајко!

Протопоп. Милост Божја је превелика!

(Завеса пада).

ХИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Српска народна позоришна дружина у Земуну) О доласку српске народне позоришне дружине у Земун доноси „Браник“ овај допис из Земуна: „Истину да кажемо, нама Земунцима, који смо не само празним речима него и делом увек посведочили, да нам је до опстанка нашег народног позоришта заиста многостало, беше мало криво, што нам позориште наше није долазило већ неколико година. Сада је томе крај учинио г. А. Хаџић, који је дошао био у нашу средину, да развиди, у које би време могло наше позориште к нама у походе доћи. По договору утврђено је, да нам позориште марта месеца на једно шест недеља дође. То је по нас Земунце време најзгодније кад нам позориште сад, у овај мах, не може доћи због великог путног трошка, које би имало,

кад би из В. Кикинде, где се сада налази, управо к нама дошло.“

(Српска народна позоришна дружина у Панчеву.) О доласку српске народне позоришне дружине у Панчево, доноси „Браник“ у своме 136. броју овај допис: „Како се ближи време, у које би требало да нам наше позориште дође у госте, долазио је ономадне к нама г. А. Хаџић, да сазна жељу Панчеваца у том погледу. Појавиле се биле две струје, од којих је једна била за то, да нам позориште из В. Кикинде дође 1. децембра о. г. на два месеца дана, а друга јача струја, мислила је, да би позориште у нас много боље прошло, кад би отишло најпре у Вршац, па онда к нама дошло фебруара, на два месеца дана, и то нарочито због тога, што се у истој дворани „код Трубача“, у којој се приређују позоришне представе, дају и и-

гранке и забаве о месејеђама, те се тиме изгубе многи најбољи позоришни дани: суботе и недеље. Г. А. Хацић узео је све то на знање и отишао је од нас у Вршац, а одатле ће у В. Кикинду да развиди, би ли се могла остварити жеља оних Панчеваца, који мисле, да би позориште много боље прошло, кад би месец фебруара у Панчеву дошло.“

(Српска народна позоришна дружина у Вршцу.) О доласку српске народне позоришне дружине у Вршац, доноси „Браник“ у своме 137. броју овој допис: „Наш месни позоришни одбор тако је био удесио са управом народног позоришта, да нам позоришна дружина из В. Кикинде дође на шест недеља, па од нас да оде у Панчево. Међутим десило се нешто, што је ту намеру пореметило. Наме плафон на нашој лепој, великој позоришној дворани нешто је попустио. Полиција одмах позове кућегазде, да изврше вужне поправке, ал' кад они не хтедоше то учинити онако, као што је стручна комисија захтевала, полиција затвори дворану и забрани, да се у њој дају представе. Та неприлика, па брига о смештају нашег позоришта и тежња, да одговори жељи Панчеваца у погледу што каснијег доласка нашег позоришта у Панчево, приморали су г. А. Хацића, да у нашу средину дође и да развиди, кад би нам могло позориште у походе доћи. Он је са председником нашег месног позоришног одбора г. Јубом Рајићем учинио све што је требало, да позоришну ствар на чисто изведе, па је том приликом добио, на жалост, уверење, да нам позориште у овај мах или никако не може доћи, или тек 10. фебруара 1903., ако се дотле уклоне све запреке. Г. А. Хацић отишао је одавде у В. Кикинду, да се о боравку нашег позоришта тамо договори са Кикинђанима.“

(Српска народна позоришна дружина у В. Кикинди.) О бављењу српске народне позоришне дружине у В. Кикинди доноси „Браник“ у своме 144. броју овај допис: „У ономадашњој седници нашег великог месног позоришног одбора предложио је био г. А. Хацић, да се отвори нова претплата на дванаест позоришних представа, јер су сви покушаји позоришне управе, да се на неколико представа у које друго место оде, остали за сада без успеха. Наш месни позоришни одбор, и ако је потпуно уважио разлоге, које је г. Хацић навео за свој предлог, по-

гледом на наше локалне прилике решио је ипак, да се за сад купи претплата само на шест позоришних представа, те би тако наша позоришна дружина завршила овде код нас рад свој око 20. новембра, а наставила би га у Панчеву одмах за тим. Могу вам још и то јавити, да ће к нама у походе доћи главни надзорник свију позоришних дружина у Угарској, гроф Андреј Фешетић, да види две-три представе нашег позоришта, а то ће бити чим сврши посао анкета, коју је министарство унутрашњих послова сазвало, да се посаветује о начину поделе оних сто хиљада круна које су одређене нарочито на потпомагање оних мађарских позоришних дружина, које долазе у крајеве, у којима живе осим мађарске још и друге народности.“

(Прилози на српско народно позориште.)
1.) Г. др. Михаило Пупин, професор на свеучилишту у Њујорку, уписао се за члана „Друштва за српско народно позориште“ са исплатом целе чланарине у износу од 100 круна.

2.) „Добротворна задруга Српкиња“ у Пакрацу послала је даљи део своје чланарине у износу од 20 круна.

3.) Г. Никола Милићев, месар у В. Кикинди, уписао се за члана „Друштва за српско народно позориште“ са исплатом целе чланарине у износу од 100 круна.

4.) Г. Јован пл. Новић, ц. и кр. капетан у миру у Каменици, уписао се за члана „Друштва за српско народно позориште“ и исплатио је целу чланарину у износу од 100 круна.

5.) Г. др. Васа Јакшић, адвокат у В. Кикинди, уписао се за члана „Друштва за српско народно позориште“ са уплатом од 40 круна и са обвзом на исплату остатка од 60 круна у року од три године дана.

На свима овим родољубивим чланским прилозима изјављује управни одбор „Друштва за српско народно позориште“ своју најтоплију захвалност.

(Сумарни рачунски извештај о примању и издавању српске народне позоришне дружине за време бављења њена у Сентомашу од 30. јануара до 27. фебруара 1902.)

Примање:

- 31/I. „Пустињаково звоно“ (у прет.) 178—
2/II. „Мадам-Сан-Жен“ (у претпл.) . 145·60

3/II.	„Обичан човек“ (у претплати)	79·—
5/II.	„Фромон и Рислер“ (у претпл.)	28·—
6/II.	„Васантасена“ (у претпл.)	118·80
7/II.	„Карлова тетка“ (у претпл.)	72·80
9/II.	„Млетачки трговац“ (у претпл.)	60·—
10/II.	„Врачара“ (у претплати)	170·60
12/II.	„Женски рат“ (у претплати)	62·40
13/II.	„Доктор Робин“, „Иво, кнез од Семберије“, „Јованчини сватови“ (у претплати)	97·60
14/II.	„Мрља, што чисти“ (у прет.)	52·—
15/II.	„Задужбина Цара Лазара“ (ван претплате)	137·40
16/II.	„Нарцис“ (у претплати)	72·60
17/II.	„Крајишчића“ (у претплати)	150·40
19/II.	„Тако је морало бити“ (у прет.)	49·20
20/II.	„Нитуш“ (у претплати)	92·—
21/II.	„Досадан свет“ (у претплати)	63·80
23/II.	„Луда посла“ (у претплати)	60·—
24/II.	„Балканска Џарица“ (ван прет.)	311·80
25/II.	„Горски вијенац“ (ван претпл.)	300·—
26/II.	„Шар проводација“ (у претпл.)	135·20
	Претплата на 18 представа	5264·—
	Свёга круна	7701·20

Издавање:

Плата глумцима	3676·74
Путни трошкови	406·—
Дневнице чланова	144·—
Кирија и грађење позорнице	164·07
Цедуље	106·60
Дневни трошкови представа	93·84
Хонорар глумцима	46·—
Огрев	35·—
Музика	330·60
Разни рачуни	212·96
Поштарина	7·39
Пензиони глумачки фонд	300·—

Свёга круна 5523·20

Упоређење:

Примање	7701·20
Издавање	5523·20

Сувишак: круна 2178·—

У Сентомашу, 28. фебруара 1902. год.

*Др. М. Павловић, с. р.,
председник мес. позоришног одбора.**Јован Теофановић, с. р., Новак Дунђерски с. р.,
благајник.**Лаза К. Манојловић, с. р.,
контролор.**Стојан Павловић, с. р. Стеван Јаснић, с. р.,**Прегледао:**А. Марковић, с. р.,
књиговођа „Друштва за срп. народ. позориште“.***ПОЗОРИШТЕ.**

(Позориште за децу.) Американци необично много чине за свестрано васпитање своје деце, у чему су знатно измакли испред Европљана. Они нису само у многим варошима основали велике јавне библиотеке искључиво за децу, него су се сад одлучили да за децу подижу и нарочита позоришта. Код нас дају се о већим празницима и разним приликама позоришне представе за децу, бирајући какав патриотичан комад. Али ту су и крајње границе, до којих се иде у упознавању деце са позориштем. У Америци је друкчије. Они се сад спремају, да подижу стална позоришта, намењена искључиво деци и омладини. Покрет за то почeo је у Њујорку и стекао велик број присталица. Вођа тога покрета је Франклин Сермент, члан америчке академије за драмску уметност. Он је у Карнегијевом лицују приредио за ученике низих разреда представу комада „Jack the Giant Killer“, који је био тако ванредно лепо примљен, да су га морали давати више од десет пута. Уз тај комад дошли су и други, те се представе сад тамо редовно дају. У томе позоришту за децу те гимназије свирао је редовно школски оркестар, састављен од самих ћака. Најмлађи члан оркестра био је један ћачић од осам година, који је рођак председнику уједињених република, Т. Рузвелту. Један американски педагош написао је општакија о тим представама и о пажњи децјој. Он вели: „Дечја публика била је, према појмовима одраслих, врло неучтивија, јер је изражавање допадања било веома бурно. Деца су схватала брзо сваку ситуацију, и оцењивала карактер сваке улоге, али не и представљачку вештину глумца. Њих се глумци мало тичу.“ Сад Франклин Сермент ради живо на оснивању друштва за подизање нарочитих позоришта за децу у већим варошима.

ИЗДАЈЕ УПРАВА СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА.